

Wijziging van de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering, de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen, de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten en de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen, in verband met de afschaffing van de tegemoetkoming voor arbeidsongeschikten en het verlagen van het verplicht eigen risico in de zorg (Wet afschaffen tegemoetkoming arbeidsongeschikten)

[KetenID WGK027412]

Voorstel van wet

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is om de tegemoetkoming voor arbeidsongeschikten af te schaffen en een eenvoudigere en bredere ondersteuning te regelen voor mensen met een chronische ziekte of handicap.

Zo is het dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL I WET ARBEIDSONGESCHIKTHEIDSVERZEKERING ZELFSTANDIGEN

Hoofdstuk 3B van de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen vervalt.

ARTIKEL II WET OP DE ARBEIDSONGESCHIKTHEIDSVERZEKERING

Hoofdstuk IIC van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering vervalt.

ARTIKEL III WET WERK EN ARBEIDSONDERSTEUNING JONGGEHANDICAPTEN

Hoofdstuk 3A van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten vervalt.

ARTIKEL IV WET WERK EN INKOMEN NAAR ARBEIDSVERMOGEN

Hoofdstuk 7a van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen vervalt.

ARTIKEL V WET FINANCIERING SOCIALE VERZEKERINGEN

Artikel 16, tweede lid, onderdeel c, van de Wet financiering sociale verzekeringen vervalt, onder vervanging van de puntkomma aan het slot van onderdeel b door een punt.

ARTIKEL VI INWERKINGTREDING

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

ARTIKEL VII CITEERTITEL

Deze wet wordt aangehaald als: Wet afschaffen tegemoetkoming arbeidsongeschikten.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

Y.J. van Hijum

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. Algemeen

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In het hoofdlijnenakkoord 2024-2028 'HOOP, LEF EN TROTS'¹ hebben PVV, VVD, NSC en BBB afgesproken dat vanaf 2027 het verplicht eigen risico in de zorg wordt verlaagd naar € 165. De regering wil met het verlagen van het verplicht eigen risico de financiële toegankelijkheid van zorg verbeteren voor mensen die veel zorg nodig hebben, zoals langdurig en chronisch zieken². Om die reden is een wijziging van de Zorgverzekeringswet (Zvw) in voorbereiding³. In de memorie van toelichting bij dat wetsvoorstel licht de regering nader toe waarom een verlaging van het verplicht eigen risico in de Zvw wenselijk is. In verband met het verlagen van het verplicht eigen risico in de zorg is in het hoofdlijnenakkoord afgesproken dat de tegemoetkoming arbeidsongeschikten vanaf 2027 wordt afgeschaft.

1.2 Achtergrond

Sinds 1 januari 2009 ontvangen arbeidsongeschikten een forfaitaire tegemoetkoming voor extra kosten die zij hebben door hun gezondheidsproblemen. De tegemoetkoming arbeidsongeschikten was een onderdeel van de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg) die van 2009 tot 2016 van kracht was. De Wtcg is ingevoerd met als doel chronisch zieken en gehandicapten die geconfronteerd worden met extra kosten door ziekte of handicap, tegemoet te komen voor deze kosten. Door het ontbreken van een eenduidige definitie van chronisch ziek of gehandicapt werden forfaitaire tegemoetkomingen verstrekt op basis van imperfecte indicatoren van extra kosten. Daardoor was de regeling ongericht⁴. Daarom is besloten om de Wtcg af te schaffen en een gemeentelijke maatwerkvoorziening te creëren via de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) vanaf 1 januari 2015. De tegemoetkoming arbeidsongeschikten is vanaf 1 januari 2014 overgeheveld naar de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA), de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) en de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong) naar aanleiding van een advies van de Europese Commissie met betrekking tot de exporteerbaarheid van deze tegemoetkoming⁵. Daarmee is de tegemoetkoming arbeidsongeschikten de enige regeling uit de Wtcg die is blijven voortbestaan na het vervallen van de Wtcg per 1 januari 2016.

1.3 Huidige situatie

De persoon die op 1 juli van een kalenderjaar recht heeft op een arbeidsongeschiktheidsuitkering op basis van de WAO, WIA, WAZ of Wajong (en in geval van WAO en WAZ: die ten minste 35% arbeidsongeschiktheid is), heeft momenteel recht op de tegemoetkoming arbeidsongeschikten. UWV betaalt de tegemoetkoming in september van een kalenderjaar ambtshalve uit. De tegemoetkoming is bedoeld voor kosten ten gevolge van chronische ziekte of handicap.

¹ Bijlage bij Kamerstukken II 2023/24, 36471, nr. 37

² Budgettaire bijlage hoofdlijnenakkoord, bijlage bij Kamerstukken II 2023/24, 36471, nr. 37

³ Internetconsultatie [Overheid.nl | Consultatie Verlaging verplicht eigen risico naar € 165 vanaf 2027](https://overheid.nl/consultatie/verlaging-verplicht-eigen-risico-naar-165-vanaf-2027)

⁴ Kamerstukken II 2012/2013, 33726, nr. 3

⁵ Kamerstukken II 2012/2013, 31706, nr. 58

De doeltreffendheid en doelmatigheid van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten is beperkt doordat de regeling niet specifiek gericht is op de mensen die hogere kosten hebben wegens chronische ziekte of handicap: enerzijds kunnen mensen de tegemoetkoming ontvangen zonder dat zij hogere kosten hebben, en anderzijds kunnen mensen chronisch ziek of gehandicapt zijn en wel hogere kosten hebben, maar de tegemoetkoming niet krijgen omdat zij geen arbeidsongeschiktheidsuitkering krijgen van UWV. De beperkte doeltreffendheid en doelmatigheid was destijds ook een knelpunt bij de andere regelingen uit de Wtcg en een belangrijke reden om de Wtcg af te schaffen.

2. Hoofdpijnen van het voorstel

2.1 Doel van het voorstel

De regering beoogt met het afschaffen van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten – tegelijk met de verlaging van het verplicht eigen risico in de Zvw – een eenvoudigere en bredere ondersteuning te regelen voor mensen met een chronische ziekte of handicap. Deze maatregelen zorgen voor vereenvoudiging, omdat een aparte regeling voor een specifieke groep uitkeringsgerechtigden vervalt. De ondersteuning wordt breder, omdat een veel grotere groep mensen met een chronische ziekte of handicap bereikt wordt met de verlaging van het verplicht eigen risico in de Zvw, onafhankelijk van het recht op een arbeidsongeschiktheidsuitkering op basis van de WAO, WIA, WAZ of Wajong.

2.2. Inhoud van het voorstel

Momenteel ontvangt de persoon die recht heeft op een arbeidsongeschiktheidsuitkering op basis van de WAO, WIA, WAZ of Wajong (en in geval van de WAO en WAZ: die ten minste 35% arbeidsongeschiktheid is) de tegemoetkoming arbeidsongeschikten. De tegemoetkoming is bedoeld voor verwachte hogere kosten door ziekte of handicap. Met de voorgestelde verlaging van het verplicht eigen risico in de Zvw en het afschaffen van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten kiest de regering voor een andere manier om chronisch zieken en gehandicapten te ondersteunen.

Deze keuze neemt een ongelijkheid weg, omdat de tegemoetkoming arbeidsongeschikten uitsluitend is voor mensen met een WAO-, WIA-, WAZ- of Wajong-uitkering. Mensen die chronisch ziek of gehandicapt zijn en geen WAO-, WIA-, WAZ- of Wajong-uitkering ontvangen, hebben geen recht op de tegemoetkoming. Bijvoorbeeld mensen die minder dan 35% arbeidsongeschikt zijn op grond van de WIA, jonggehandicapten met arbeidsvermogen die een Participatiewetuitkering ontvangen, en chronisch zieke niet-uitkeringsgerechtigden. Terwijl deze mensen ook hogere kosten kunnen hebben vanwege hun chronische ziekte of handicap. Die ongelijkheid is moeilijk uitlegbaar. Met het afschaffen van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten vanaf 2027 wordt deze ongelijkheid weggenomen.

2.3. Overwogen alternatieven

Een alternatief voor het afschaffen van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten en het verlagen van het verplicht eigen risico in de Zvw, is het uitbreiden van de tegemoetkoming naar alle chronisch zieken en gehandicapten onafhankelijk van het recht op een WAO-, WIA-, WAZ- of Wajong-uitkering. Dit is echter niet te realiseren vanwege het ontbreken van een centrale registratie van mensen die chronisch ziek of gehandicapt zijn. Daarnaast is in het verleden voor de Wtcg geprobeerd tegemoetkomingen te verstrekken op basis van indicatoren voor chronische ziekte of handicap. Het bleek niet mogelijk dit voldoende doeltreffend en doelmatig te doen, wat een reden was de regeling af te schaffen.

2.4. Inwerkingtreding en fasering

De beoogde datum van inwerkingtreding is 1 januari 2027. Hierbij geldt dat afschaffing van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten in werking treedt gelijktijdig met het verlagen van het verplicht eigen risico in de Zvw. De maatregel heeft directe werking. Dit betekent dat UWV vanaf 2027 de tegemoetkoming niet meer uitbetaalt. Tot 1 januari 2027 blijven de huidige geldende rechten over de periode tot 1 januari 2027 van toepassing. Omstandigheden die zich voor die datum hebben voorgedaan, maar pas later worden onderkend, dienen te worden beoordeeld overeenkomstig het tot die datum geldende recht. Daardoor kan een tegemoetkoming nog worden betaald als er met terugwerkende kracht alsnog wordt voldaan aan de voorwaarden. Bijvoorbeeld als er in 2027 met terugwerkende kracht recht op een WIA-uitkering ontstaat per 1 mei 2026.

3. Verhouding tot ander recht

Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de Mens (EVRM)

Artikel 1 van het Eerste Protocol (EP) bij het EVRM biedt een natuurlijke persoon of rechtspersoon bescherming tegen ongerechtvaardigde inbreuken door de overheid op zijn eigendomsrecht. Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) heeft met zijn jurisprudentie over artikel 1 EP de reikwijdte van het eigendomsrecht vergroot door een ruime invulling te geven aan wat onder vermogensrechten wordt verstaan. Rechten en belangen die een vermogenswaarde vertegenwoordigen vallen onder het eigendomsbegrip van het EHRM⁶. Ook sociaalzekerheidsrechten, ongeacht of daarvoor bijdragen of premies zijn betaald, vallen onder het eigendomsbegrip van het EHRM⁷. Het afschaffen van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten is dus een beperking van het eigendomsrecht van de personen die de tegemoetkoming ontvangen. Rechtvaardiging van een beperking van het eigendomsrecht vereist dat i) de beperking bij wet is voorzien, ii) een algemeen belang dient en iii) proportioneel is ('fair balance')⁸. Er mogen ook iv) geen andere middelen voorhanden zijn die een geringere inbreuk veroorzaken en waarmee hetzelfde resultaat kan worden bereikt (subsidiariteit). Deze vereisten worden hieronder besproken.

- i. De beperking van het eigendomsrecht op basis van dit wetsvoorstel is bij wet voorzien.
- ii. De inmenging dient een algemeen belang, namelijk de verbetering van de financiële toegankelijkheid van zorg voor mensen die veel zorg nodig hebben, zoals langdurig en chronisch zieken. In het hoofdlijnenakkoord 2024-2028⁹ is afgesproken dat vanaf 2027 het verplicht eigen risico in de Zvw wordt verlaagd naar € 165 en dat, in verband met de verlaging van het eigen risico, de tegemoetkoming arbeidsongeschikten wordt afgeschaft¹⁰. Het afschaffen van de tegemoetkoming (i.v.m. lager verplicht eigen risico) draagt ook bij aan een structurele verlaging van de uitgaven¹¹.
- iii. Er moet een 'fair balance' zijn tussen het algemene belang dat de staat tracht te verwezenlijken en de mate waarin inbreuk wordt gemaakt op eigendomsrechten. Voor artikel 1 EP geldt op grond van het fair balance-vereiste (a) dat er een redelijke mate van evenredigheid moet bestaan tussen de gebruikte middelen en het doel dat wordt nagestreefd¹², (b) dat de inbreuk niet mag resulteren in

⁶ EHRM (GK), Anheuser-Busch Inc. t. Portugal, arrest van 11 januari 2007, nr. 73049/01, § 63.

⁷ EHRM, Poirrez t. Frankrijk, arrest van 30 september 2003, nr. 40892/98.

⁸ Zie bijvoorbeeld EHRM 9 november 1999, Spacek s.r.o. t. Tsjechië, RJD 1999, EHRM 1999, 8, m.nt. Heringa.

⁹ Bijlage bij Kamerstukken II 2023/24, 36471, nr. 37.

¹⁰ Budgettaire bijlage hoofdlijnenakkoord, bijlage bij Kamerstukken II 2023/24, 36471, nr. 37, p. 10, nr. 52.

¹¹ Budgettaire bijlage hoofdlijnenakkoord, bijlage bij Kamerstukken II 2023/24, 36471, nr. 37, p. 4, nr. 10.

¹² EHRM 5 januari 2000, appl. nr. 33202/96, NJ 2000, 571 (Beyeler t. Italië), § 114.

een "individuele buitensporige last"¹³ en (c) dat moet worden meegewogen in hoeverre aanspraak bestaat op vergoeding voor de inbreuk op het eigendomsrecht¹⁴.

- a. *Evenredigheid middel en doel.* Afschaffing van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten leidt tot het wegnemen van een ongelijkheid, omdat niet alle chronisch zieken en gehandicapten op dit moment recht hebben op de tegemoetkoming (zie par. 2.2.). Alleen afschaffing van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten leidt echter niet tot een verbetering van de financiële toegankelijkheid van de zorg voor personen met een hogere zorgbehoefte. Dit doel uit het Hoofdlijnenakkoord kan volgens de regering alleen worden bereikt door middel van een combinatie van de afschaffing van de tegemoetkoming en een verlaging van het verplicht eigen risico in de Zvw: de afschaffing van de tegemoetkoming neemt een bestaande ongelijkheid weg en levert een structurele bijdrage aan de verlaging van de uitgaven. Een verlaging van het verplicht eigen risico leidt tot een verbetering van de financiële toegankelijkheid van de zorg voor alle personen met een hogere zorgbehoefte en compenseert daarmee deels de afschaffing van de tegemoetkoming. Hierbij moet worden opgemerkt dat er momenteel geen andere middelen voorhanden zijn die een geringere inbreuk veroorzaken en waarmee hetzelfde resultaat kan worden bereikt (zie onderdeel iv). De combinatie van beide maatregelen is dan ook een geschikt en noodzakelijk middel om het doel uit het Hoofdlijnenakkoord te bereiken. Ten aanzien van de evenredigheid van dit middel moet worden meegewogen dat het EHRM ten aanzien van het socialezekerheidsstelsel de lijn hanteert dat artikel 1 EP de verdragsstaten niet verplicht om sociale wetgeving tot stand te brengen. Wanneer die echter eenmaal tot stand is gebracht, moeten aanspraken worden toegekend zonder ongerechtvaardigd onderscheid. De verdragsstaten blijven vrij om de soort en de hoogte van de uitkeringen te bepalen¹⁵.
- b. *Geen individuele buitensporige last.* De regering is van mening dat er geen buitensporige last op individuele belanghebbenden wordt gelegd met deze maatregel. De tegemoetkoming voorziet niet in een bestaansminimum en moet als een aanvullende toelage worden aangemerkt. De regering is zich er echter van bewust (zie par. 6) dat personen die nu de tegemoetkoming arbeidsongeschikten ontvangen, minder baat zullen hebben bij de verlaging van het verplicht eigen risico in de Zvw dan mensen met een vergelijkbare gezondheidssituatie die de tegemoetkoming nu niet ontvangen. Uit de toelichting van het conceptwetsvoorstel 'Wijziging van de Zorgverzekeringswet teneinde het verplicht eigen risico voor de zorgverzekering per 2027 te verlagen naar € 165' blijkt dat voor mensen die de tegemoetkoming arbeidsongeschikten ontvangen, hun verplicht eigen risico volmaken en zorgtoeslag ontvangen, het effect van de verlaging van het verplicht eigen risico en de afschaffing van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten tezamen circa - € 120 per jaar is. De regering heeft de gevolgen van de verlaging van het

¹³ EHRM 23 september 1982, appl. nr. 7151/75 & 7152/75 (Sporrong en Lönnroth t. Zweden) § 69, en EHRM 21 februari 1986, appl. nr.

8793/79 (James e.a. t. Verenigd Koninkrijk), § 50.

¹⁴ EHRM 15 november 2005, appl. nr. 44302/02 (J. A. Pye (Oxford) Ltd. t. Verenigd Koninkrijk).

¹⁵ EHRM (GK), Stec e.a. t. Verenigd Koninkrijk, arrest van 12 april 2006, nrs. 65731/01 en 65900/01, § 55, EHRM (GK), Stummer t. Oostenrijk, arrest van 7 juli 2011, nr. 37452/02, § 83.

- verplicht eigen risico en de afschaffing van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten meegewogen bij de besluitvorming over het algemene koopkrachtbeeld (zie verder par. 6).
- c. *Vergoeding voor de inbreuk op het eigendomsrecht.* Tegelijk met de afschaffing van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten wordt het verplicht eigen risico in de zorgverzekering verlaagd naar € 165. Daarmee wordt de inkomensachteruitgang deels gecompenseerd (zie verder onder b).
- iv. *De maatregel voldoet aan het subsidiariteitsbeginsel.* Het alternatief voor deze maatregel zou zijn het uitbreiden van de tegemoetkoming naar alle chronisch zieken en gehandicapten onafhankelijk van het recht op een WAO-, WIA-, WAZ- of Wajong-uitkering. Dit is echter niet te realiseren vanwege het ontbreken van een centrale registratie van mensen die chronisch ziek of gehandicapt zijn (zie par. 2.3). Daarnaast vervalt met dit alternatief de structurele bijdrage aan de verlaging van de uitgaven.

VN-verdrag Handicap

Nederland heeft het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (hierna: VN-verdrag Handicap) in 2016 geratificeerd. In 2010 heeft de EU het VN-verdrag Handicap geratificeerd waardoor het deel is gaan uitmaken van de rechtsorde van de Unie. Uit het VN-verdrag Handicap, de EU Richtlijn 2000/78 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep (hierna: de Kaderrichtlijn) en de Wet gelijke behandeling op grond van handicap en chronische ziekte (hierna: de Wgbh/cz) volgt voor staten, organisaties en werkgevers een verbod op directe en indirecte discriminatie op welke grond dan ook (artikelen 5 VN-verdrag Handicap, art. 2 Kaderrichtlijn en artikelen 1 en 4-8 Wgbh/cz). In het kader van dit wetsvoorstel zijn ook van belang de verplichtingen voor Nederland die voortvloeien uit de artikelen 25 en 28 van het VN-Verdrag Handicap. Het begrip 'handicap' wordt in artikel 1 van het VN-verdrag Handicap als volgt omschreven: *Personen met een handicap omvat personen met langdurige fysieke, mentale, intellectuele of zintuiglijke beperkingen die hen in wisselwerking met diverse drempels kunnen beletten volledig, effectief en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving.* Verder geeft de jurisprudentie van het HvJEU nadere invulling aan het begrip. Het HvJEU hanteert een brede definitie van het begrip 'handicap', waarbij de nadruk ligt op de *langdurigheid* van de beperking¹⁶.

Personen met een WAO-, WIA-, WAZ- of Wajong-uitkering die de tegemoetkoming arbeidsongeschikten ontvangen, vallen onder de reikwijdte van het VN-verdrag Handicap. Dit geldt echter ook voor mensen die chronisch ziek of gehandicapt zijn en geen WAO-, WIA-, WAZ- of Wajong-uitkering ontvangen. Dit zijn bijvoorbeeld personen die minder dan 35% arbeidsongeschikt zijn op grond van de WIA, jonggehandicapten met arbeidsvermogen die een Participatiewetuitkering ontvangen en chronisch zieke niet-uitkeringsgerechtigden. Deze personen kunnen ook hogere kosten hebben vanwege hun chronische ziekte of handicap. Zij hebben echter geen recht op de tegemoetkoming arbeidsongeschikten. Dit verschil brengt ongelijkheid met zich mee tussen verschillende personen met een handicap. Dit verschil is niet goed uitlegbaar in het licht van de verplichtingen voor Nederland die voortvloeien uit artikel 5 van het VN-verdrag Handicap, dat het verbod van discriminatie bevat, en artikel 25 onderdeel a van verdrag, dat Nederland verplicht personen met een handicap "te voorzien van hetzelfde aanbod met dezelfde kwaliteit en volgens dezelfde normen voor gratis of betaalbare gezondheidszorg en -programma's die aan

¹⁶ HvJ EU 1 december 2016, C-395/15 (Daouidi), JAR 2017/20, EHRC 2017/29, m.nt. Waddington, r.o. 52.

anderen worden verstrekt." Het afschaffen van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten neemt die ongelijkheid weg (zie ook onder iii, onderdeel a). Tegelijk met de afschaffing van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten wordt het verplicht eigen risico in de zorgverzekering verlaagd naar € 165. De verlaging van het verplicht eigen risico vanaf 2027 geldt voor iedereen met hogere zorgbehoefte in het kader van de Zorgverzekeringswet (Zvw) in gelijke mate. De regering beschouwt de grotere en gelijkwaardigere toegankelijkheid tot zorg daarom als een verbetering van de positie van chronisch zieken en gehandicapten die in lijn is met de verplichtingen uit het VN-verdrag Handicap. VN-verdrag Handicap verplicht Nederland echter ook, in artikel 28, om de levensstandaard van mensen met een beperking voortdurend te verbeteren. De regering is zich ervan bewust dat voor sommigen die nu de tegemoetkoming arbeidsongeschikten ontvangen, namelijk diegenen die ook hun verplicht eigen risico volmaken en zorgtoeslag ontvangen, het effect van de verlaging van het verplicht eigen risico en de afschaffing van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten tezamen circa - € 120 per jaar is (zie par. 6). Om achteruitgang in de levensstandaard van deze personen door de combinatie van beide wetsvoorstellen te voorkomen, heeft de regering onder meer de gevolgen van de verlaging van het verplicht eigen risico en de afschaffing van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten meegewogen bij de besluitvorming over het algemene koopkrachtbeeld (zie par. 6 en hierboven onder iii b).

4. Gevolgen van het voorstel en regeldruk

Gevolgen van afschaffen tegemoetkoming arbeidsongeschikten

De tegemoetkoming arbeidsongeschikten wordt verstrekt aan elke persoon die recht heeft op een arbeidsongeschiktheidsuitkering op basis van de WAO, WIA, WAZ of Wajong (en in geval van de WAO en WAZ: ten minste 35% arbeidsongeschikt is). In 2024 hebben 826 duizend¹⁷ mensen de tegemoetkoming ontvangen. In 2025 is de tegemoetkoming netto € 219,90. Afschaffen van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten heeft op zichzelf beschouwd tot gevolg dat alle mensen met een WAO-, WIA-, WAZ- of Wajong-uitkering (en in geval van de WAO en WAZ: die ten minste 35% arbeidsongeschikt zijn) vanaf 2027 dit bedrag niet meer ontvangen.

Het procentuele effect van het afschaffen van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten op het besteedbaar inkomen van de mensen met een WAO-, WIA-, WAZ- of Wajong-uitkering verschilt per persoon, omdat het afhankelijk is van het totale inkomen dat iemand ontvangt. Bij de WAO, WIA en WAZ speelt daarbij het inkomen een rol dat iemand ontving voordat er sprake was van arbeidsongeschiktheid. Terwijl de Wajong-uitkering 70% of 75% van het wettelijk minimumloon is. Hierdoor lopen de inkomens van deze mensen uiteen van het sociaal minimum van € 1.345,45 per maand tot een inkomen van 75% van het maximum dagloon wat neerkomt op € 4.741,50 bruto per maand.

Gevolgen van verlaging verplicht eigen risico

Het verplicht eigen risico kan als een te hoge financiële drempel ervaren worden door mensen die zorg nodig hebben, zeker als ze financieel gezien moeite hebben met rondkomen. De regering wil daarom het verplicht eigen risico fors verlagen, met als doel de toegankelijkheid van de zorg voor iedereen te vergroten en gelijkwaardiger te maken. Het is niet bekend hoeveel mensen die de tegemoetkoming arbeidsongeschikten ontvangen een hogere zorgbehoefte hebben wegens chronische ziekte of handicap. Het is aannemelijk dat dit voor een groot deel van de mensen geldt. Naar schatting maakt momenteel

¹⁷ UWV, Januarinota 2025

49% van alle verzekerden het verplicht eigen risico van de zorgverzekering vol. Het is aannemelijk dat dit percentage hoger is onder degenen die de tegemoetkoming arbeidsongeschikten ontvangen.

Gevolgen van combinatie van beide maatregelen

Er kan een onderscheid worden gemaakt tussen het financiële effect dat het directe gevolg is van het afschaffen van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten en de effecten van hiermee samenhangend beleid, specifiek het verlagen van het verplicht eigen risico in de Zvw en compenserende lastenverlichting. In de toelichting van het conceptwetsvoorstel 'Wijziging van de Zorgverzekeringswet teneinde het verplicht eigen risico voor de zorgverzekering per 2027 te verlagen naar € 165' worden de effecten van het verlagen van het verplicht eigen risico beschreven en wordt toegelicht wat de financiële gevolgen zijn voor burgers, zowel mensen die nu tegemoetkoming arbeidsongeschikten ontvangen als degenen die deze nu niet ontvangen. Uit de toelichting blijkt dat voor mensen die de tegemoetkoming arbeidsongeschikten ontvangen, hun verplicht eigen risico volmaken en zorgtoeslag ontvangen, het effect van de verlaging van het verplicht eigen risico en de afschaffing van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten tezamen circa - € 120 per jaar is. Bij dit financiële effect is geen rekening gehouden met de positieve financiële effecten van de lastenverlichtingen uit het regeerprogramma¹⁸ voor een evenwichtig koopkrachtpakket. Hier profiteren huishoudens met lage en middelhoge inkomens het meest van, waaronder ook mensen met een WAO-, WIA-, WAZ- of Wajong-uitkering. Daarnaast kan deze groep bovengemiddeld baat hebben bij de grotere en gelijkwaardigere toegankelijkheid van de zorg die is beoogd met de verlaging van het verplicht eigen risico.

Gevolgen voor Caribisch Nederland

Met de staatkundige transitie van 10 oktober 2010, de datum waarop Bonaire, Sint-Eustatius en Saba een bijzondere gemeente (openbaar lichaam) van Nederland werden, is voor Caribisch Nederland vooralsnog gekozen voor een eigen stelsel, dat in aanmerkelijke mate van Europees Nederland afwijkt. Voor het SZW-domein is de Nederlands Antilliaanse wet- en regelgeving grotendeels beleidsluw omgezet. Omdat het arbeidsongeschiktheidsstelsel in Bonaire, Sint Eustatius en Saba geen tegemoetkoming arbeidsongeschikten kent, kan de in dit wetsvoorstel (voor de WAO, WIA, WAZ en Wajong) geregelde afschaffing van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten, voor Caribisch Nederland dan ook per definitie niet aan de orde zijn. Een meer uitgebreide afweging over de toepasselijkheid voor Caribisch Nederland ('comply or explain') kan dan ook achterwege blijven.

Gevolgen voor uitvoering door UWV

UWV heeft de implicaties van dit wetsvoorstel beoordeeld en geeft aan dat het voorstel uitvoerbaar is. Voor UWV betekent het afschaffen van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten een vereenvoudiging van de uitvoering van de arbeidsongeschiktheidswetgeving. Uitgangspunt hierbij is dat het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ervoor zorgt dat de lagere regelgeving tijdig is aangepast en voorziet in gerichte informatievoorziening over deze maatregel, zodat UWV in de eigen communicatie kan aansluiten op de communicatie vanuit het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Regeldruk

De afschaffing van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten heeft geen regeldrukgevolgen. Als gevolg van dit voorstel betaalt UWV vanaf 2027 de tegemoetkoming niet meer ambtshalve uit aan de persoon die

¹⁸ [Regeerprogramma](#), Uitwerking van het hoofdlijnenakkoord door het kabinet, 13 september 2024

recht heeft op een arbeidsongeschiktheidsuitkering op basis van de WAO, WIA, WAZ of Wajong (en in geval van WAO en WAZ: die ten minste 35% arbeidsongeschiktheid is). Het Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR) is schriftelijk om een advies gevraagd. De ATR heeft het dossier niet geselecteerd voor een formeel advies, omdat het naar verwachting geen omvangrijke gevolgen voor de regeldruk heeft.

5. Financiële gevolgen

5.1 Budgettaire gevolgen voor de overheid

Het afschaffen van de tegemoetkoming arbeidsongeschiktheid per 1 januari 2027 leidt tot een besparing op de verschillende arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.

Tabel 1: Budgettaire effecten

x € mln. (prijspeil 2024)	2026	2027	2028	2029	Struc
Afschaffen tegemoetkoming arbeidsongeschikten per 1-1-2027	1	-288	-292	-294	-308
w.v. IVA	0	-71	-74	-76	-119
w.v. WGA	0	-99	-104	-107	-133
w.v. WAO	0	-36	-32	-29	0
w.v. WAZ	0	-1	-1	-1	0
w.v. Wajong	0	-81	-81	-81	-56
w.v. Uitvoeringskosten UWV	1	2	0	0	0

5.2 Uitvoeringskosten

Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (UWV) voert de regeling voor de tegemoetkoming voor arbeidsongeschiktheid uit. De afschaffing van de tegemoetkoming leidt naar verwachting tot incidentele uitvoeringskosten van € 2 miljoen (€ 0,5 miljoen in 2026 en € 1,5 miljoen in 2027). Dit wordt gedekt binnen de bestaande uitvoeringsbudgetten van UWV.

6. Internetconsultatie

Het conceptwetsvoorstel heeft vanaf 30 januari 2025 gedurende vier weken opengestaan voor internetconsultatie. Er zijn in totaal 401 reacties binnengekomen. Behalve individuele burgers heeft ook een aantal betrokken belangenbehartigende organisaties op het wetsvoorstel gereageerd, zoals de Centrale Cliëntenraad UWV, de Landelijke Cliëntenraad, Ieder(in), de Coalitie voor Inclusie, FNV, CNV en organisaties van mensen met een beperking, psychische aandoening of chronische ziekte.

De reacties zijn kritisch. Uit de reacties blijkt dat de ongelijkheid in het recht op de tegemoetkoming arbeidsongeschikten wordt gezien. Echter respondenten willen dit op een andere manier oplossen dan via afschaffing van de tegemoetkoming en verlaging van het verplicht eigen risico in de Zvw. Daarnaast wordt opgemerkt dat de tegemoetkoming arbeidsongeschikten veelal ook gebruikt wordt voor kosten die niet vanuit de Zvw worden vergoed, bijvoorbeeld de eigen bijdrage voor behandelingen en medicatie. Daardoor is er voor betrokkenen geen sprake van een 1-op-1 uitruil tussen de afschaffing van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten en de verlaging van het verplicht eigen risico in de Zvw. Respondenten merken op dat door de afschaffing van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten mensen minder baat hebben bij de verlaging van het verplicht eigen risico. Respondenten wijzen verder op de verplichtingen op basis van het VN-verdrag Handicap.

De regering begrijpt de reacties en is zich ervan bewust dat mensen met een WAO-, WIA-, WAZ- of Wajong-uitkering door de afschaffing van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten minder baat hebben bij de verlaging van het verplicht eigen risico dan mensen met een vergelijkbare gezondheidssituatie die de tegemoetkoming nu niet ontvangen. De regering heeft de gevolgen van de verlaging van het verplicht eigen risico en de afschaffing van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten meegewogen bij de besluitvorming over het algemene koopkrachtbeeld¹⁹. Zo heeft de regering besloten om een extra schijf in de inkomstenbelasting te introduceren met een verlaagd tarief. Daarnaast is besloten dat de huurtoeslag en het kindgebonden budget de komende jaren omhoog gaan, en nemen de uitgaven aan zorgtoeslag toe. Hier profiteren lage en middeninkomens het meest van, waaronder ook mensen met een WAO-, WIA-, WAZ- of Wajong-uitkering. Daarnaast is de verwachting dat de verlaging van het verplicht eigen risico in de Zvw met name positieve gezondheidseffecten heeft voor mensen met een lager inkomen en/of lagere gezondheidsvaardigheden, doordat zij minder vaak zorg uitstellen of van zorg afzien.²⁰ De regering beschouwt de grotere en gelijkwaardigere toegankelijkheid tot zorg als een verbetering van de positie van chronisch zieken en gehandicapten die in lijn is met de afspraken uit het VN-verdrag Handicap, ook al heeft de groep mensen die nu een arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangt van UWV minder baat bij de verlaging van het verplicht eigen risico door de gelijktijdige afschaffing van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten.

II. Artikelsgewijs

ARTIKEL I WET ARBEIDSONGESCHIKTHEIDSVERZEKERING ZELFSTANDIGEN

Dit artikel regelt dat hoofdstuk 3B van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen vervalt. Daarmee vervalt artikel 67i van deze wet waarin de tegemoetkoming voor arbeidsongeschikten wordt geregeld.

ARTIKEL II WET OP DE ARBEIDSONGESCHIKTHEIDSVERZEKERING

Dit artikel regelt dat hoofdstuk IIC van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering vervalt. Daarmee vervalt artikel 65I van deze wet waarin de tegemoetkoming voor arbeidsongeschikten wordt geregeld.

ARTIKEL III WET WERK EN ARBEIDSONDERSTEUNING JONGGEHANDICAPTEN

Dit artikel regelt dat hoofdstuk 3A van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten vervalt. Daarmee vervalt artikel 3:75 van deze wet waarin de tegemoetkoming voor arbeidsongeschikten wordt geregeld.

ARTIKEL IV WET WERK EN INKOMEN NAAR ARBEIDSVERMOGEN

¹⁹ [Regeerprogramma](#), Uitwerking van het hoofdlijnenakkoord door het kabinet, 13 september 2024

²⁰ Internetconsultatie [Overheid.nl | Consultatie Verlaging verplicht eigen risico naar € 165 vanaf 2027](#)

Dit artikel regelt dat hoofdstuk 7a van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen vervalt. Daarmee vervalt artikel 63a van deze wet waarin de tegemoetkoming voor arbeidsongeschikten wordt geregeld.

ARTIKEL V WET FINANCIERING SOCIALE VERZEKERINGEN

Dit artikel regelt dat artikel 16, tweede lid, onderdeel c, van de Wet financiering sociale verzekeringen vervalt. Artikel 16 van de Wet financiering sociale verzekeringen (Wfsv) bepaalt wat onder loon moet worden verstaan voor de toepassing van de Wfsv. In het tweede lid wordt aangegeven wat niet tot het loon behoort. Onderdeel c bevat een verwijzing naar een tegemoetkoming als bedoeld in de artikelen 63a van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen en 65l van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering. Aangezien deze tegemoetkomingen komen te vervallen, vervalt ook deze verwijzing ernaar in artikel 16, tweede lid, onderdeel c, van de Wfsv.

ARTIKEL VI INWERKINGTREDING

Dit artikel regelt de inwerkingtreding van deze wet.

De Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

Y.J. van Hijum